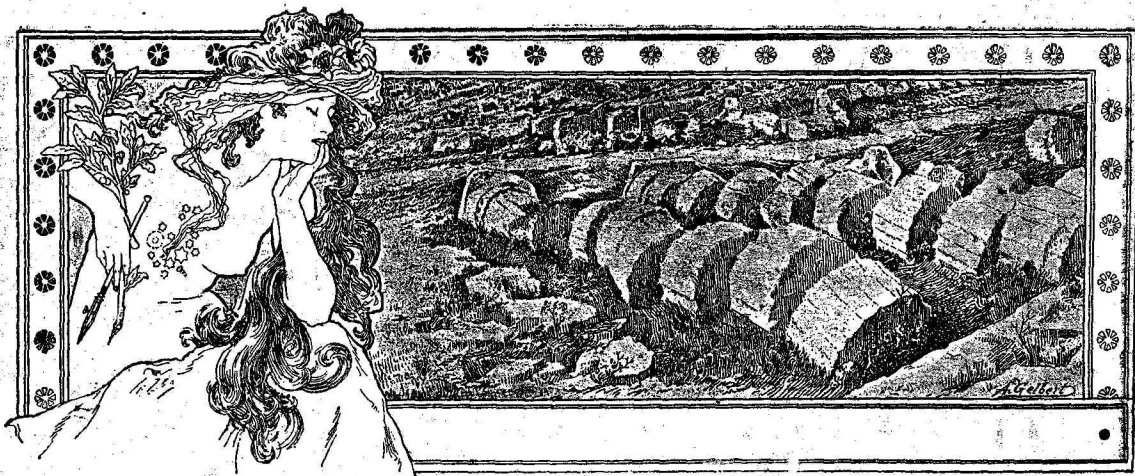

★ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΟΥ ΙΗ' ΑΙΩΝΟΣ ★

CARLE VANLOO

(1705 — 1765)

ΤΑΝ τὸ πρῶτον ἐξετέθη εἰς τὸ Λούβρ τὸ *Πρόγευμα κυνηγίου*, γυδύκῃσαν νὰ συμφωνήσωσιν ἐπὶ τέλους ὅλοι οἱ λεπτοὶ αὐτοῦ χρωματογράφος (*coloriste*) δὲν ἦτο κοινὸς τις χρωματιστής, ὥς εἶχε δυσφημισθῇ ἀπὸ τινος μεγάλου ζωγράφου προωρισμένους ν' ἀποθάνουσιν εὐθὺς ἅμα τῇ γεννήσει των. Ἦκουσα μίαν τῶν συγχρόνων προσκοιτητῶν μας νὰ λέγῃ ἀφελέστατα.

«Αὐτὸς ὁ διαβολάκος χειρίζεται καλῶς τὰ χρώματα». Καὶ ὅμως ποῖος σήμερον θὰ ἐξωγράφει μὲ τὸσον πνεῦμα, τὸσην χάριν τοιοῦτον χρωματισμόν;

Ποῖος εἶναι πλειότερον τοπειογράφος καὶ πλειότερον ποιητής;

Τίς θὰ ἀφηγεῖτο εὐθυμότερον τὴν ρωμαντικὴν αὐτὴν σελίδα, ἥτις εἶναι μία τῶν ἀρίστων σελίδων τῆς ἱστορίας μας;

Ἡ σχολὴ τοῦ πρό αὐτοῦ Βατώ ἦτο ἐφήμερος. Ὁ Κάρελ Βανλόου, ὁ Λεμουάν καὶ ὁ Μπουσέ μερίζονται τὴν βασιλείαν. Δὲν δυνάμεθα σήμερον νὰ εἰπώμεν τίς τῶν τριῶν εἶναι ὁ ἐξοχώτερος, τὸσον εἶναι ἀντιφατικαὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο αἱ πληροφορίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ ἀξιώτερος καὶ ὁ ὀλιγώτερος ἴσως ἔνδοξος ὑπῆρξεν ὁ Λεμουάν, ὁ προσφιλέστερος ὑπῆρξεν ὁ Μπουσέ. Πάντων ὅμως ἐδέσποσεν ὅπωςδήποτε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν κόσμον ὁ Κάρελ Βανλόου.

Ἡ κριτικὴ ἀφοῦ ὑπερενεγκωμίασε τοὺς Βανλόου, τοὺς ἐλθισμόνησε περιφρονητικῶς τὰ ἔργα των ὅμως παρέμειναν διὰ ν' ἀνακαλῶσι τὰς τυ-

φλάς αὐτὰς κρίσεις. Καταδικάζουσα αὕτη τὸ ἀτμηέλητον τῶν πλείστων ἐκείνων ἔργων, ὀφείλει νὰ τοῖς ἀναγνωρίσῃ πνευματώδεις ἐμπνεύσεις. Μετὰ τὸν Μπουσέ καὶ Λεζουέρ, οἱ Βονλόου φαίνονται εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς καλλιτέχναι μικρᾶς ἀξίας, ἀλλὰ παρὰ τοὺς ζωγράφους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, οἱ Βανλόου, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μπουσέ ἀνυπατάμενοι κατ' ἐμὲ χαρακτῆρα τινα εὐγενῆ, ἂν ὅχι μεγαλοπρεπῆ¹.

Χάρις εἰς αὐτοὺς ἡ Γαλλικὴ τέχνη διετήρησε τὴν δάφνην εἰς τὸν αἰῶνα ἐκείνον τῆς καταπτώσεως. Χάρις εἰς αὐτοὺς ἡ Γαλλία ἠκολούθησε τὸν εὐθὺν δρομίσκον κατ' ὃν χρόνον τὸ πᾶν ἐπλανᾶτο εἰς μυρίας ἀσθενεῖς ἀτραπούς.

Ὁ χαρακτῆρ τῆς ἱστορίας τοῦ Ζὰν Μπατίστ Βανλόου εἶναι τόλμη καὶ ἀτμηελεῖα τις θελκτικῇ. Ὁ Ζὰν Μπατίστ Βανλόου ἐστερεῖτο ὑπομονῆς, ὅχι σπουδῆς. Ἦτο εὐτυχὴς καὶ πλουσία φύσις, καταναλισκομένη ἀκέρπως διὰ τὴν τέχνην. Τὸ ὄνομά του ἐπέζησε, θὰ ἐπιζήσῃσιν πολλαὶ εἰκόνες του. Εἴ τινας ἐκκλησίας τῶν Παρισίων, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ μουσεῖον τῶν Βερσαίγ, δύνασθε νὰ παρατηρήσητε τὴν μεγάλην δροσερότητα τῶν σαρκωδῶν χρωματισμῶν του, τὴν ὀλίγον θεατρικὴν εὐγένειαν τοῦ ὕφους του. Οἱ σύγχρονοί του κριτικοὶ ἔλεγον ὅτι εἶχε χρωματισμὸν λιπαρὸν καὶ ὅτι κατὰ τοῦτο ὁμοίᾳζε τὸν Ροῦμπενς Ὁ Ζὰν Μπατίστ Βανλόου ἦτο ὁ κομψότερος χρωματογράφος, ἴσως ὁ γνήσιος ζωγράφος τῆς ἐποχῆς του, μετὰ τὸν Βατώ καὶ πρό τοῦ Κάρελ Βανλόου.

Ἐχω ὑπ' ὄψιν κομψὴν εἰκόνα τοῦ Ζὰν-Μπατίστ Βανλόου. Παριστᾷ γυναικὴ εἰς τὸ καλλωπιστήριον τῆς, μαρκησίαν τινα τῆς Ἀντιδασί-

1. Ὑπῆρξαν πρῶτοι ζωγράφοι τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Προσίας, δηλ. οἱ διδάσκαλοι ὅλων τῶν καλλιτεχνικῶν τύπων.

λείας. Ἡ γυνὴ δὲν εἶναι μόνον πλησίον τῆς ἰσότητας ἢ θαλαμηπόλος τῆς στολιζούσας τὴν κόμην τῆς με μαργαρίτας. Αἱ δύο κεφαλαὶ εἶναι τέλειαι, δὲν ἑλλείπει οὔτε ἡ λεπτότης, οὔτε ἡ χάρις, οὔτε τὸ αἰθέριον· τὸ βλέμμα τῆς κυρίας καὶ τῆς θαλαμηπόλου εἶναι θελκτικόν, διότι ἀμφότεραι εἶναι κομψαί. Αἱ χεῖρες εἶναι χρωματισμέναι λεπτεπιλέπτως, τὰ ἰπυσιώδη μέρη τῆς εἰκόνης εἶναι πλουσιώτατα. Ἡ κυρία κρατεῖ ἀνθεδήμην ἥτις σὺς προκαλεῖ νὰ τὴν ἀσφραγίσῃτε, ἐκὼν δὲν ἐφεισθε ὅτι θὰ ἐπλησιάζετε πολὺ τῇ χεὶρὶ εἰς τὴν ὠραίαν χεῖρα ἥτις τὴν κρατεῖ. Τὴν ἡδυπαθὲς καὶ γυναικτικὴν φιλάρεσκον! Μετὰ πόσης κυνείου νοηλείας κκοποτρίζεται! Πόσον προσέχει καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην κίνησιν τῆς ἀπὸ φόβου μήπως ἡ θαλαμηπόλος δὲν στολίσῃ καλῶς τὴν κόμην τῆς!

Ὁ Κάρλ Βανλῶου ἐγεννήθη ζωγράφος ὅπως γεννᾶται τις ἀπύστος. Δυστυχῶς ὅμως τὴν ζωγραφικὴν θεωρεῖ τέχνην μᾶλλον, παρὰ καλλιτεχνίαν. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ τὸν ἀναγνωρίσωμεν καλλιτέχνην. Εἶχε καὶ αὐτός, ὡς πολλοὶ ζωγράφοι δευτέρας τάξεως, στιγμὰς μεγαλοφυΐας. Πολλὰκις ἐλησμόνει τοὺς μεγάλους διδασκάλους, ἀφιέμενος δ' εἰς μόνον τὴν ἐμπνευσίν του, ἐδημιούργει μορφὰς ἀξίας μεγάλων διδασκάλων. Συχνάκις τὸ ἔργον του δὲν ἦτο ἡ συγχυμένη ἀνάμνησις διαφόρων σχολῶν· ὅτε μὲν ἐμμεῖτο τὸν χρωματισμὸν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζωγραφίζειν τοῦ Guide, καὶ ἄλλοτε ἠκολούθει τὸν Κορέγγιον· ὡς τοπειογράφος, ἦτο Σαλβατὼρ Ροζα, ὡς ζωγράφος, ἦτο Sneyders ἢ Desportes· ἀλλὰ πᾶν διδασκάλων αὐτῶν ἀπέχετο ὁ Βανλῶου, ὅσον τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ ἀντιγράφου. Ἐν τούτοις, ἂν καὶ παρετῇ τὴν φύσιν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν ξένων ὀφθαλμῶν, τὴν παρετῇ ἐνίοτε καὶ διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν. Ἀπὸ τῶν στιγμιαίων δ' ἐκεῖνα βλέμματα ἐκερδίσσαμεν τὰς ὠραίας εἰκόνας του. Χάρις εἰς τὸ φυσικὸν σχεδὸν ὕψος του ἐδιορθωθῇ ὀλίγον ἡ γαλλικὴ σχολὴ ἣν ὁ Couperin καὶ ὁ de Troy εἶχον παραδώσει εἰς θεατρικὴν τινὰ καλαισθησίαν. Μολονόντι σκωδῆς (friyand) καὶ ἄτονος, εἶχε σχέδιον εὐχάριστον χρωστῆρα δὲ ἄβρον. Ἐποίκιλλε μετὰ πολλῆς ἰδιοφυΐας τὸ ὕψος τοῦ crayon καὶ τοῦ χρωστῆρος, μετέπιπτε δ' ἀδιάστως ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ σοβαρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ἀργυρίζουσιν καὶ ἡδυπαθῇ χροιάν. Ὁ χρωματισμὸς του, μολονόντι ὀλίγον ἐρυθρὸς καὶ λευκός, θέλγει καὶ μαγεύει. Αἱ φυσιογνωμίαι του εἶναι κομψαί, ἐλάχισται ποικίλαι· πάντοτε ἡ αὐτὴ μορφή, καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει τὸν Βατώ. Ἐλλείπει πολ- λάκις ἡ ἑκφρασις. Τὸ ἔργον του διακρίνει ἡ εὐγένεια μᾶλλον παρὰ ὁ χαρακτήρ, ἡ χάρις παρὰ ἡ ὠραιότης.

Ἀφοῦ ἤδη παρηληλήσθη ὁ Βανλῶου μετὰ τὸν Ροῦμπενς, δὲν εἶναι φόβος νὰ τὸν συγκρίνῃ τις μετὰ τὸν Ραφαῆλ ὅσον ἀφορᾷ τὸ σχέδιον, μετὰ τὸν

Κορέγγιον ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρωστῆρα, μετὰ τὸν Τιτιανόν ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρωματισμὸν. Μετὰ τ' ἀνόσια αὐτὰ ἐγκώμια, τὸν ἐκακολόγησαν ἂ μίτρω; αἱ εἰκόνες του δὲν ἦσαν πλέον ἢ κρεμυδότσουφλα. Σήμερον, ὅτε ἡ νέκ κριτικὴ ἐπέχυσεν ἀπλετον φῶς ἐπὶ τῆς γαλλικῆς τέχνης, ὅλοι βλέπουν τὸν Βανλῶου ἄνευ πρίσματος, ὅποιοι πραγματικῶς ὑπῆρξε· ζωγράφος θελκτικός.

Ἡ εὐχέρεια μεθ' ἧς ἐργάζεται τὸν ἑκάμε νὰ μὴ συλλογίζεται· ἐνίοτε ὠργίζεται ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου κατέστρεψε δι' ἐνὸς λαχτισματος ἡ μὲ μία πινελιὰ ἔργον ἐβδουμάδων. Ἦτο ἐργάτης εὐφωστός καὶ φουερὸς. Οὐδέποτε ἑλλείπεν ἀπὸ τὸ ἐργαστήριόν του· ἐζωγράφει δώδεκα ὥρας ὥρως συνεχῶς καὶ ὄρθιος. Μολονόντι Μεσσημερινός, ἀπεστρέφετο τὴν θερμότητα καὶ ἐπροτίμα τὸ ψῦχος.

Ἐμίλει διὰ τὴν τέχνην του ὥστε οὐδέποτε τὴν ἐγνώρισεν, εἰς διάλεκτον δὲ παραστατικωτάτην. Κατὰ τὸ πνεῦμα ἦτο ἀληθὲς Φλαμανδός· ζῶν, ἔλεγεν ἡ κυρία ντὲ Πομπαντούρ· κτῆνος, ἔλεγεν ἀρελίστατς ὁ Ντιντερῶ· καὶ ὅμως ὁ Βανλῶου ἐνίοτε ἦτο εὐφραδέστατος. Ἀλλ' εἶναι ἐκτὸς πάσης συζητήσεως ὅτε οἱ καλοὶ ὁμιλεῖται οὐδέποτε ὑπῆρχαν ἱκανοὶ καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον, ἔχουσι στερεότυπον πνεῦμα. Ἡ βαθεῖα ὅμως ἐννοια τῶν ποῦ εὐρίσκεται; Παρατηρήσατε τοὺς εἰς τὸ ἔργον τῶν· ἡ γραφὴς ἡ ὁ χρωστῆρ πίπτει τῶν χειρῶν τῶν. Πτωχοὶ ἱεροκήρυκες! ἐκήρυξαν τὸ καλόν, ἀλλὰ δὲν εἶχον πλέον τὴν δύναμιν νὰ τὸ κάμνωσι, διαρκούσης ὅμως τῆς διδασχῆς ἐπραξε τις τὸ καλόν, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ.

Τὸ ἀληθὲς πνεῦμα εἶναι ἐνάντιον πάντοτε πρὸς τοὺς εὐγενεστέρους καὶ θειότερους πύθους αἱ πλεῖσται τῶν σπινθηροβολουσῶν εὐφραδιῶν ἐξεκολλήθησαν ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς καρδίας. Εἰς τὰς τέχνας ὑπάρχει τι πολυτιμότερον τοῦ καλοῦ πνεύματος· ὁ ρεμβασμός, ἡ ἐμπνευσις, ἡ ποίησις, θεῖον ἄνθος, μυριάκις σπανιώτερον, ἢ ἄλλον εἰς τινὰς ψυχὰς ἀφελεῖς καὶ ἀγνάς. «Δυσπιστεῖτε, ἔλεγεν ὁ Ντιντερῶ, πρὸς τοὺς ἔχοντας τὰ θυλάκια πλήρη πνεύματος καὶ σπείροντας αὐτὸ ὅποτε δὲ ἑλλείπει ἀπ' αὐτοὺς τὸ δαιμόνιον». Τὸ πνεῦμα εἶναι βωδὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀκροάζεται τὴν φύσιν ἢ ἑαυτό, μὴ τὸ καταδικάζετε διότι σιωπᾷ ἢ ἔχει ὕψος κτηνώδες. Τὰ μικρὰ πτηνὰ τιτυβίζουσι, ὁ σπίνος καὶ ἡ σειρὴν λαλοῦσι ἀπὸ πρωῒας μέχρις ἐσπέρας, εὐθὺς ὡς πρέλθη ἡ ἡμέρα κοιμούνται· ἄμα ἀρχίσει ἡ νύξ τὸ μονῆρες πτηνὸν ἀρχίζει τὸ μελαγχολικὸν καὶ προφητικὸν ἄσμα του.

Τὸ ἄδον νυκτερινὸν πτηνόν, εἶναι τὸ ἀγρυπνοῦν πνεῦμα. Ὅλα αὐτὰ τὰ λέγει ὁ Ντιντερῶ καὶ τὰ λέγει καλλίτερον ἀπὸ ἐμέ.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ARSÈNE HOUSSAYE

(Μετάφρ. Ἀλεξ. Δουζίνα)